

Bozóki András kulturális miniszter a közelmúltban egy kiáltványt fogalmazott meg A szabadság kultúrája címmel. A kiáltvány alapváltozatát a stratégiai tanácsadó testület dolgozta ki a kulturális miniszter felkérésére, Sebők Marcell vezetésével, a 2005-ben elkészülő új magyar kulturális stratégia előzeteseként. A testület tagjai: Harsányi László, Husz Dóra, Inkei Péter, Karsai György, Kitzinger Dávid, Sükösd Miklós, Török András, Wessely Anna.

A szabadság kultúrája

Milyen legyen a kulturális politika a 21. században?

„Olyan az ország, mint a gyönyörű gyár (...)
Legszurtosabb a szabadok közül.
Ha készen kapja félig kész jövőjét,
Szerencsésének dehogyan örül.

(Térey János, 2004.)

„Nagy baj van!” - kiált farkast manapság sok kultúraelemző és érdekvédő, leszögezve, hogy a szabadság nem hozott több és jobb kultúrát a magyar polgároknak. Egyre növekszik a televízió előtt haszontalanul töltött idő, egyre növekednek a különbségek a műveltek és azok között, akik kevésbé vagy alig ismerik és élvezik a kultúrát.

„Több szabadságot!” - követelik az európai és tengerentúli intézményekben szívesen látott művészek és kulturális szakemberek, akik azt szeretnék, hogy a műveltség a mai Magyarországon ne legyen se titokzatos bálvány, se kötelező olvasmányok gyűjteménye, hanem egyre inkább közös játékter. Hogy tűnjenek el a kultúrához való hozzáférés térbeli, anyagi korlátai.

„Több védelmet!” - kiáltanak a közgyűjteményi és örökségvédelmi szakemberek, akik jól tudják, hogy a ma kultúrája a holnap ritka öröksége. De azok is ragaszkodnak a védelemhez, akik egyaránt tartanak a pályatársak versenytől és a közönség ítéletétől.

„Több pénzt!” - követeli a kulturális miniszter személyén keresztül a kormánytól az egész kulturális élet. Mert a szűkösség felszámolása, a szabadság és a védelem kiterjesztése sokak szerint csak pénzkérdés.

Én viszont azt állítom: ahhoz, hogy valóban véget vessünk e bajoknak, elsőként fel kell ismernünk: új kulturális időszámításban élünk. Olyan időszámításban, amely a kultúra létének és működésének megváltozott feltételeivel számol. Azzal, hogy a kultúra termelésének és fogyasztásának nap mint nap új színterei, formái és közösségei jönnek létre. Azzal, hogy megnyílt előttünk a világ, külföldi utakon vagy az Interneten barangolva bejárhatjuk a világ múzeumait és könyvtárait, azon frissiben értesülhetünk az újdonságokról. Azzal, hogy a világ s különösen Európa már nem „odakint” van, hanem itthon is, az Európai Unióhoz tartozó Magyarországon. S nemcsak minket érdekel a világ, hanem az is kíváncsi ránk.

A Magyar Köztársaság és a Kárpát-medence népei jövőjének alakításában létfontosságú szerep hárul a kultúrára az elkövetkező másfél évtizedben. Azért éppen a kultúrára, mert

- a kultúra teremti meg az egyéneket, a közösségeket, a régiókat és a nemzet önbecsülésének kereteit, formáit, színtereit és tartalmát;

- a kulturális élmények alkotják az egyéneket, a közösségeket, és (egy megújuló) Magyarország önértelmezésének, összetartozásának, tapasztalatait feldolgozásának egyik legfontosabb közegét;

- a kulturális sokszínűség a jövőbeni újítások forrása a gazdaságban, a politikában, a tudományban, a művészetekben, a mindennapi életvitelben - olyan kincs, amit egyformán védeni kell a bejáratott intézmények és a nyereségre kalkuláló piac túlhatalmával és a többség „zsarnokságával” szemben;

- a kulturális versengés, az erők összemérése a hazai és a nemzetközi szinten a megújulás és a gazdagodás előmozdítója, röviden: többé, erősebbé, sikeressé válásunk útja;

- a kultúra ügye szociális kérdés is: a kultúra tartja életben és teremti újjá azokat a közösségeket, amelyeket társadalmi vagy gazdasági válságok, megrázkódtatások érnek. Kultúra nélkül nincs emberi méltóság.

De mi a kultúra?

A kultúra, amiről beszélek, öröm és élvezet, zaklatottság és megnyugvás. Közösségteremtés. Nem vastag enciklopédiákban lakik, hanem az egymással megosztott élményekben és a belőlük merítő alkotók kedvében és tudásban, biztos rutinban és merész újításban. A kultúra egyszerre demokratikus, mert mindenkié, és arisztokratikus, mert csak a minőségre ügyel, csak a teljesítményt becsüli. A kultúra sokszínű és rugalmas. Független kezdeményezések, újabb és újabb csoportok és közösségek jönnek létre, mernek kilépni a piacra vagy teremtenek maguknak és érdeklődő közönségüknek különösebb támogatás és védelem nélkül izgalmas, fejlődő kultúrát. Mert a kultúra verseny is - a tapsért, a figyelemért, a díjakért, a felemelkedésért. Minden kultúra hódítani akar, meggyőzni közönségét a maga igazáról és rangjáról. Csakis a kultúrából nőhet ki minden közösség és nemzet önbecsülése, ami nélkül más közösségek világát, életmódját, alkotásait meg sem érthetjük. A kultúra szociális funkciót is betölt: összetartja a helyi közösségeket, tartást és identitást ad nekik akkor is, ha lakóhelyüket, társadalmi környezetüket munkanélküliség, gazdasági vagy társadalmi válság sújtja. Elismeri, menti, és gondozza a tehetségeket, védi az emberi méltóságot. Kultúra nélkül nincs közösség, közösség nélkül nincs emberi méltóság.

A kultúra, amiről beszélek, ily módon hozzájárul a szabad emberek szabad társadalmának létrejöttéhez, de maga is törődést, védelmet, lehetőséget, szabadságot igényel. A kultúra szabadsága tartósan akkor maradhat fenn, ha megerősödik társadalmi közege: a szabadság kultúrája.

Kulturális politika az új időszámítás szerint

Új partnereket megnyerve a kulturális miniszter talán előteremthet több pénzt a kultúrára. De lehet akár feneketlen is a miniszter büdcséje, ha az elosztási és támogatási rendszereket, intézményi szerkezeteket működtetői nem számolnak azzal, hogyan fordul a világ. Pedig fordul, itt az idő! Egyeztessük óráinkat!

Az új időszámítás tudomásul vételekor először is át kell gondolnunk, mit tartunk fontosnak. A magyar kultúra minden zugába bevilágítunk és megvizsgáljuk, úgy kell-e működnie, ahogy megszoktuk. Áttekinthetjük a kulturális intézményeket, az önkormányzati és régiós elképzeléseket, az alapítványi rendszert. Vannak máris világosan látható feladatok. Segítenünk kell az élő zene, a népi kultúra fennmaradását, hazai és külföldi érvényesülését, a kortárs művészetek megerősödését, a kreatív iparágak és a formatervezés előretörését. Az állami kulturális támogatás (NKA) gyakorlata is megérett az átalakításra. S jobban meg kell becsülnünk a kultúrák vonzerejét, közösségteremtő képességét.

De most rugaszkodjunk el a hétköznapi szorító gondjaitól, a könyvtárak fűtési számláitól, az olykor elkésztő kulturális fogyasztási statisztikáktól! Milyen világban, milyen Európában, milyen Magyarországon szeretnénk élni? Mit tehet a kulturális politika azért, hogy közösen egy igazságosabb, gazdagabb és kellemesebb világot teremtsünk, ahol jó élni?

Közösség, önbecsülés és kulturális élmény

Sokféle közösség tagjai vagyunk, de mindegyiknek a kultúrája teremti meg összetartását és folytonosságát. A közös

(Folytatás a 4. oldalon.)

(Folytatás a 3. oldalról.)

élményekre és tapasztalatokra támaszkodva értjük meg jobban egymást, mint más közösségek tagjait. Nekünk, magyaroknak ahhoz, hogy megéljük és megértsük új európaiságunkat, magyarságunkat is újra kell értelmeznünk. Csak egy értékeire büszke, reális önképpel rendelkező Magyarország válhat egyenrangú fellé és valódi nyertessé a közös Európában. Nemzeti önbecsülést és modern magyarságtudatot kultúránk alapozhat meg.

A magyar anyanyelvünk és történelmi múltunk olyan kulturális közösséget alkot, melynek határai túlnyúlnak Magyarország területén. Történelmi múltunk, jelenünk és jövőnk olyan politikai és kulturális egységgé teszik Magyarországot, ahol azt akarjuk, hogy otthon érezze magát saját anyanyelvére és kultúrájára büszkén minden nemzetiség és etnikai vagy vallási közösség; ahol nemcsak a pénzes turistát és külföldi befektetőt fogadja vendégszeretettel, hanem a bevándorlót, a vendégmunkást és a menekültet is. Az emberi jogok és az emberi méltóság tiszteletének csak akkor van hitele, ha azok valóban minden embert megilletnek.

A kulturális politika mandátuma arra szól, hogy megőrizze és gyarapítsa a magyar, a magyarországi és az európai kulturális közösség kulturális hagyományait és tőkét. Akkor fáradozunk a siker reményében kultúránk mindenkori állapotának javításán, ha figyelmet fordítunk azokra a sajátosságokra, amelyek kirajzolják önazonosságunkat. Ma az Európába illeszkedő magyarság kulturális közössége megosztott. Nagyok és egyelőre nem csökkennek a különbségek az esélyekben, a kultúrával élés képességében és készségében. A leggazdagabb és a legszegényebb rétegek közti távolság a kulturális szokások terén is nagyobb, mint az Unió régi államaiban. A sokféle értékvtáltás és az egzisztenciális bizonytalanság miatt tájaink védteletenebb, kiszolgáltatottabb a polgár, könnyebben megadja magát az igénytelenségnek, mint a konszolidáltabb társadalmakban, ahol a helyi közösség erős hagyományai is tompítják a megosztó hatások erejét.

A kulturális esélyek közelítése nem jótékonykodás, hanem a közösség érdek diktálta önvédelme. A 20. század társadalmi kísérleteiből megtanultuk, hogy az egyenlőség egyoldalú szorgalmazása egy ponton túl való ön- és közámítás. Ezt a fölismerést fejezi ki a jelszótáltás: a kultúra demokratizálása helyett a kulturális demokrácia. A közösön belüli számtalan változatnak, a különböző csoportok kulturális teljesítményének fölismerése és méltánylása, fejlődésük segítése a cél. Így kerülhetnek közelebb a többségi és a többi kultúrához és nő az esélyük a másféle kulturális szokások, értékek megismerésére.

Az egyetlen tévécsatorna és a háromévenkénti nyugati utazás korában még kockázat nélkül deklarálhatta a kulturális politika, milyen legyen, mit tudjon, mit becsüljön a „művelt nemzet”. Az új időszámítás korában türelmesebb, csak részben előíró és nagyobb részben követő módon tudja a kulturális politika értelmezni azt, ami a magyar kultúra magjának tekinthető. De továbbra is él bennünk az a vágy, hogy minél számosabban legyünk, akik a művelt magyar kultúra fél-szavaiból is megértik egymást - korunk ironikus, relativista szemlélete sem irtotta ki belőlünk a felvilágosodás céljait.

Mire törekedjék a kulturális politika? Hogy mindezen jogos törekvésekhez egyre jobb feltételeket teremtsen. A kormányzati kulturális politika közvetlenül nem avatkozhat be a közösségek kulturális életébe, de közvetve segítheti őket a keretek kialakításával, ösztönzőkkel, példaadással, párbeszéd-dél.

Sokszínűség és verseny

A modern demokrácia kultúrája nyitott. A nemzeti kultúrát mindannyiunk közös tudásán, értékein, szokásain túl a legkülönbözőbb csoportok és közösségek kultúráinak folytonosan átrendeződő mozaikja alkotja. E változatos sokaságból merít a nemzeti kultúra, ezáltal fejlődik és lesz képes folyamatos megújulásra. A szűkös erőforrások és az

állami újraelosztástól való függés miatt a nemzeti kultúra alakítását örökösön konfliktusok kísérik, amelyekből nem óvakodni kell, hanem előnyünkre fordítani. Tekintsük a konfliktusokat alkalmaknak egymás megértésére, az együttes munka lehetőségeinek a felfedezésére! Az együttműködés és a tolerancia normáival mederbe terelt konfliktus a verseny, ami nélkül a nemzet kultúrája katalogizált vitrintárgyak gyűjteményévé merevedik.

A modern társadalmak kultúrája akkor egysíki és egyszínű, ha a társadalom alkotó közösségek elnyomás alatt élnek, ha az egyeduralkodó hivatalos kultúra nem engedi meg, hogy szabadon megmutassák és kifejezzék magukat, megjelenítsék ön- és világmépüket. Ha a sokszínűség mellett tesszük le a voksunkat, akkor azt kívánjuk, hogy mindenki szabadon választhassa meg az életét irányító értékeket, szabadon határozthassa meg a hovatartozását kifejező önazonosságát.

Az állam nem vonhat el polgáraitól adót kulturális célokra azért, hogy a művelt elitnek az egyetlen helyes vagy a kizárólag értékes kultúráról alkotott ítéletét gyakorlati intézkedésekben érvényesítse. Sőt, egy modern demokrácia sokszínű kultúrájával kapcsolatban az államigazgatásnak az önkorlátozást kell megtanulnia. Az elosztás elveiben és gyakorlatában egyaránt érvényesíteni kell a nyitottságot. Teret kell engedni a legkülönbélebb - de a mások szabadságát és méltóságát nem csorbító - etnikai, vallási, politikai, nemzedéki és életmód-közösségek törekvéseinek, hogy bekerülhessenek a kultúra főáramába. A kultúrák önállósága a sokszínűség forrása, ám ha bezárkóznak, falakat emelhetnek a különböző csoportok közé. A multikulturalizmus önmagában nem elég: le kell tudnunk fordítani egymás gondolatait, meg kell értenünk egymás üzeneteit. A kulturális politikának ezért ösztönöznie kell a kultúrák nyitottságát és megteremtenie a köztük kialakuló párbeszéd szabad tereit.

A lehető legszélesebb kör számára kell elérhetővé tennünk a lehető legtöbb kulturális eseményt, terméket és szolgáltatást, és meg kell könnyítenünk a tudatos választáshoz szükséges eszközök megszerzését, a készségek elsajátítását. Az állam lemond a kulturális „kánon” kialakításának igényéről, és hagyja, hogy a társadalom közösségei szabadon teremthessenek hagyományt, határozzák meg örökségüket.

Az ötödik sípszó új időszámítást jelez

1. A kultúra élmény és játéktér

Felejtjük el a pisszegő teremőrt! A kultúra legyen szabad játéktér, örömfors, felfedezés! Önmagunk és mások, hagyományaink és lehetőségeink felfedezése. A kultúra intézményrendszere is ezt kell, hogy szolgálja!

Közösségeink nem csupán érdekközösségek, nem is ránk mért nehéz sorsunk, hanem a közösen felépített, belakott világunk építőelemei, amelynek összetartó habarcsa a szolidaritás. A szolidaritás a közös megismerésben, játékban születik, a közös gondolkodásban, vitában és alkotásban.

2. Kulturális szabadságot!

Ma már szabad a megismerés, a tanulás, az alkotás. Legyen szabad a választás az alkotások és a közösségek között! Legyen szabad a hozzáférés a lehető legnagyobb körben mindazokhoz a szellemi javakhoz, amelyekből merítve új szellemi javakat teremthetünk, megalkothatjuk, alakíthatjuk magunkat, a környezetünket, a közösségünket! Egymás alkotásait megismerve jutunk el más vélemények, értékek, gondolkodásmódok megismeréséhez.

A közösön belül többféle kultúrának van polgárjoga. Az új kulturális politika mindert felel, és főként azért, hogy mindenkinek legyen módja - ha igényt tart rá -, hogy a sajátján kívül részese lehessen a közösség más kulturális tartományainak is. Ez az esélyteremtés legfontosabb értelmezése. A kormányzati kulturális politika legfontosabb területe a kulturális javak általános hozzáférhetőségének megteremtése. A 21. században ennek legegyszerűbb eszköze az információ-tárolás és -közvetítés korábban elképzelhetetlen lehetőségeinek a kiaknázása, az új kommunikációs csatornák felhasználása.

3. Befogadó, vonzó és hódító kultúrát!

Ha túl nagyok a hullámok, lovagoljuk meg azokat, mielőtt összecsapnának feletünk! Ha a média képei betolakodnak a hétköznapjainkba, toladjunk be a médiába az értékeinkkel, a művészetünkkel! Ha eláraszt az információ tengere, jelöljük ki szellemi és esztétikai vonatkozásai pontokat magunknak és barátainknak! Ha nagy a dugó, szálljunk ki és gyalogoljunk, vagy ülünk biciklire! Miért ne legyünk kezdeményezők?

Értelemten a bezárkózás a nemzeti kultúrába, a nemkívánatosnak ítélt kulturális jelenségek (be)tiltása a kultúránk „védelmére” hivatkozva. Hiszen hol húzzuk meg a határokat? A lehetséges válasz a kezdeményező, saját értékeinket bátran vállaló politika, kulturális „termékeink” választékként való felkínálása a korlátozások nélküli hazai és nemzetközi kulturális piacon. E cél érdekében kell mozgósítani a rendelkezésre álló szellemi és anyagi tőke jelentős részét. Kezdeményezően kell fellépni a hazai kulturális javak külföldre juttatásában, de ugyanilyen elszántsággal kell küzdeni a más országok kulturális választékából az értékes termékek megszerzéséért, a hazai közönséghez való eljuttatásáért is. „Hódítsunk” azáltal, hogy vonzóvá válunk más kultúrák szereplői, alakítói számára!

4. Európai kulturális egyenlőséget!

A rendszerváltás, majd az EU-tagság a szabadságot hozta vissza: önbecsülésünk végre reális önértékelésen nyugodhat. Magyarország független, önálló ország, amely történelmében először hosszú időre a győztesek oldalán áll. Az EU immár mi vagyunk, nem egy külső nagyhatalom. Gondjaik a mi gondjaink is. Eredményeink saját felkészülésünkön, munkánkon múlnak, sikereinket magunk alapozzuk meg. Nem hivatkozhatunk többé elnyomásra, megszállókra, a magyar átokra. Sikeres ország lehetünk, ha reálisan nézzük magunkat: kis nyelv, kis kulturális piac, de tehetséges emberek. Tehetségesek a kultúrában, művészetben, tudományban, szorgalmasak a munkában, a lehetőségek kihasználásában.

Az Európai Unió a magyar kultúra bemutatásának terepe, a kreatív iparágak piaca, ahol bemutathatjuk tehetségünket, valós eredményeinket. Ebben a közegben elkerülhetjük a kisebbségi érzést, a tehetetlenséget, végre túlléphetünk a magyaros panaszokdaskultúrán, a patópátkodáson. És meghaladhatjuk hamis felsőbbségérzésünket szomszédainkkal - és akár a nyugatiakkal - szemben. Egyenlők vagyunk velük. A nemzeti gyűlölködés meghaladása, a történelmi sérelmek feloldása Európa sikerének alapja. Az Európához tartozás nemcsak közös érdekeket, közös értékeket is jelent: a demokrácia mellett a dunai kulturális örökség, a közép-európai együttműködés öröksége ma ismét időszerű. Közép-európai szomszédainkkal együtt évszázadok át szenvedtünk az elnyomottság és a Nyugattól való lemaradás érzésétől. Ma együtt élhetünk szabadságunkkal és a feltáruló kulturális lehetőségekkel. Az Európai Unió kulturális értékközösség is. Sokszínűsége az Unió minden tagját gazdagítja, hiszen a közös Európa a nemzeti kultúrák megőrzésének és kölcsönös megismerésének a terepe kíván lenni. Így erősítheti egymást a magyar és az európai öntudat.

5. Nyitott kultúrát!

Céлом a zárt struktúrák és intézmények megnyitása. Tárjuk szélesre a könyvtárak, múzeumok, archívumok, színházak kapuit! A színháznak nem feltétlen kelléke a páholy, a könyvtárnak nem tartozéka a katalóguscédula. Fontosnak tartom, hogy megnyíljon kulturális örökségünk, hogy minden generáció szabadon meríthessen hagyományainkból. Internetre a kulturális közvagyonnal, hogy az valóban szabadon elérhető közkinccs legyen!

A kultúra közlegelő, ahova mindenki kihajthatja jószágait. A kultúra közkút, amiből mindenki merhet vizet, hogy új erőre kapjon, hogy új kutat ásson, hogy új utat építsen. A kultúra szabadsága a megismerés szabadsága, amit ma már nem szorít korlátok közé a technológia, és a technológiai fejlődés hatására düledezik az intézményi szerkezet is, amelyik a szellemi tulajdon évszázados definíciójára épül. Mára a kultúra terjesztésében megkerülhetetlen eszközzé vált az Internet. Nemcsak a művelődés, hanem az alkotás terepe is, ha megfelelő eszközök állnak a közösségek rendelkezésére. A körforgás ugyanaz, mint régen: gondolatok, vélemények, verssorok és dallamok keringenek, amiből újjabb gon-

dolatok, vélemények, verssorok és dallamok születnek, csak jóval gyorsabban. Fel kell szabadítani azokat a csatornákat, amelyeken keresztül az egyének és közösségek hozzáférhetnek jogos örökségükhöz, és kreatívan használhatják azt. A kultúra technikai hordozói változnak, de az alkotás örök.

A magyar T.E.A.

Kulturális miniszterként három alapelv, a Tisztesség, az Esély és az Alternatívák jegyében láttam munkához. Kultúránkban a teljesítmények versenye csak akkor gazdagíthatja új ismeretekkel, örömteli élményekkel és felszabadult szórakozással mindannyiunk életét és önismeretét, ha a magyar kultúra működésére a tisztesség, az esélyteremtés és az alternatívák elismerése nyomja rá a bélyegét.

A Tisztesség átláthatóságot és igazságos eljárásokat követel a kulturális intézményekben és a pályázatok világában, amelyekkel demokratiként hozzájárulhatunk a korrupciómentes köztársaságot megteremtéséhez. Az átláthatóság, az ellenőrizhetőség krédója arra sarkall, hogy segítsék átalakítani azokat a támogatási rendszereket, amelyek igazságtalanságot szülnek, vagy amelyek az amúgy is esélyest jutalmazták. Fontos a támogatások felhasználásának ellenőrzése, valamint a célok és az intézményes struktúrák összeegyeztetése - elvégre az adófizetők pénzéről van szó. Körül kell néznünk kívül-belül: ezt szolgálja a Nemzeti Kulturális Alap tervezett reformja, a közalapítványok és közhasznú társaságok tevékenységének áttekintése. Az alkotóknak szánt közpénzt az alkotókhöz kell eljuttatnunk - nem nyelhetik azt el különböző bizottságok, hivatalok, apparátusok.

Az Esélyteremtés azt a köteleességet jelenti, hogy tegyük mindenkinél elérhetővé a kultúrát, mint olyan szolgáltatást és intézményrendszert, amely csökkenti képes gazdagok és szegények, városiak és falusiak, a határainkon belül és kívül élő magyarok, magyar és más nemzetiségű magyar állampolgárok életésélyeinek különbségét. Az esély talán a legfontosabb tétele. Mindenkit megillet, legyen szó az alkotás lehetőségéről vagy a kultúra fogyasztásáról. Esélyt kell kapnia a kisebbségnek a többség mellett, a falunak a város mellett, az amatőrnek a profival együtt, a kicsinek a nagy oldalán. Az esély tétele alapján indítottuk útjára új programjainkat. E programok ma azért lehetnek sikeresek, mert az érintettek bevonásával, a velük való eszmecsere eredményeként jöttek létre. Az esély jegyében - a könnyűzenészekkel együtt létrehozott program logikájára fűzve - felkérem a többi művészeti ág képviselőit egy, a saját területükön kidolgozandó program munkálataiban való részvételre.

Az Alternatívák felismerése és elismerése nyitottságot igényel: érdeklődést, figyelmet és a megértés igyekezetét a múltból örökölt és a jelenben formálódó kultúrákkal szemben. Az alternatívák tehát egyszerre jelentik a kultúra sokféleségének elfogadását, elismerését és serkentését, valamint az eddig kevesebb figyelmet kapott kultúrák segítségét, támogatását. Jelentik például a közkultúra, az utcaszínház és -zene, az amatőr alkotók fellépésének könnyítését, a kortárs, új művészeti kezdeményezések támogatását.

A kultúra fogalmát szélesen értelmezem. Az alternatíva magában foglalja a testi és egészségi kultúrát, a környezetkultúrát és magában foglalja a viselkedés kultúráját is. Céлом, hogy fellépjünk a közlekedési kultúra, a „sorban-állás kultúrája”, vagyis az emberek egymás közti kommunikációjának javítása érdekében. A helyes módszer itt nem lehet a parancs, hanem a figyelem és a párbeszéd. Fellépésünk hasonlít ahhoz a parképítőhöz, aki, mielőtt az ösvényt megtervezi, megnézi, merre szelik át az emberek a parkot. Ha a sétálók már kikaposták az utat, csak akkor jöhet az ösvény kikövezése.

E három alapelv metszéspontja a magyar T.E.A. - a tisztesség, az esélyteremtés és az alternatívák elvét érvényesítő új kulturális politika. Arra törekszem, hogy a fenti elvek egymást erősítve határozzák meg a kulturális politika céljait és gyakorlatát. Párbeszédre hívok mindenkit a most vázolt értékekről, a huszonegyedik századi kulturális politika mibenlétéről - most, az új kulturális időszak idején.

Bozóki András
kulturális miniszter